

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА****РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ****ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА СВІТУ**

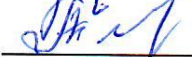
Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація» (за видами)

Інститут мистецтв

2016 – 2017 навчальний рік

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.
Заступник директораз науково-методичної та навчальної роботи А.О. Таранник

Робоча програма «Художня культура світу» для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами).

Розробник:

Братусь І.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого мистецтва Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри образотворчого мистецтва Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка

Протокол № 1 від „29” _____ серпня _____ 2016 р.

Завідувач кафедри

образотворчого мистецтва _____ Ю.В. Романенкова

ЗМІСТ:

Пояснювальна записка.....	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис навчальної дисципліни.....	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.....	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I. Художня культура первісного світу і давніх цивілізацій.</i>	9
<i>Змістовий модуль II. Художня культура Західної Європи і Північної Америки.</i>	11
IV. Навчально-методична карта дисципліни «Художня культура світу».....	16
V. Лекційний курс	17
VI. Плани семінарських занять.....	20
VII. Завдання для самостійної роботи.....	21
VIII. Система поточного та підсумкового контролю.....	28
IX. Методи навчання.....	33
X. Методичне забезпечення курсу.....	34
XI. Перелік орієнтовних питань до екзамену.....	34
XII. Рекомендована література	
Основна.....	39
Додаткова.....	40

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча програма навчальної дисципліни «Художня культура світу» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблений на кафедрі образотворчого мистецтва на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану денної форми навчання (цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки, варіативна компонента).

Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Художня культура світу», а також необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає розв'язання низки *завдань гуманітарної підготовки бакалаврів*, зокрема:

- опанування систематизованих знань про шляхи розвитку світової художньої культури,
- засвоєння теоретичних знань про магістральні художні процеси у світовому історико-мистецькому процесі,
- оволодіння мовою певних мистецьких напрямків та знайомство з відповідною фаховою термінологією,
- ознайомлення з цінностями, ідеалами, естетичними нормами різних культурно-історичних епох, національних напрямів і шкіл в мистецтві на прикладі найбільш значимих творів,
- розвиток почуттів, емоцій, образного, асоціативного та критичного мислення майбутніх фахівців,
- виховання художньо-естетичного смаку і культури сприйняття мистецького твору, толерантності, поваги до культурних традицій народів світу,
- формування в майбутніх фахівців-бакалаврів навичок використання набутих знань та вмінь для розширення свого світогляду, пізнавального інтересу, вдосконалення художньо-естетичного рівня, усвідомленого створення власного культурного середовища.

Предметом вивчення курсу є опис динаміки світової художньої культури. Світова художня культура – сукупність процесів і явищ духовної практичної діяльності, що створює, поширює й освоює твір мистецтва і матеріальні предмети, які мають естетичну цінність. Сутність художньої культури полягає в тім, що людина-митець (а ним може бути не тільки професіонал, але і народний аматор), завдяки своїм розвинутим почуттям образно пізнає й образно моделює певний фрагмент реальності, а потім передає це глядачеві або слухачеві в естетично виразній формі.

Усе, що створено професіоналами й аматорами, включається в поняття художньої культури. А те, що створено майстрами своєї справи, професіоналами, і гідне зберегтися в століттях як таке, що має найвищу цінність для суспільства, складає мистецтво. Мистецтво – частина художньої культури. Воно – вершина айсберга. Яку б сферу художньої культури не взяти – теоретичну або практичну, фундаментальну або прикладну, – усяка діяльність, доведена до найвищої майстерності, перетворюється на мистецтво.

Мистецтвознавчі дисципліни як комплекс культурологічних наук вивчають художню культуру суспільства в цілому й окремі види мистецтва, їхню специфіку і ставлення до дійсності, їхнє виникнення і закономірності розвитку, роль в історії суспільної свідомості, взаємозв'язків із соціальним життям та з іншими явищами культури, весь комплекс питань змісту і форми творів художньої культури.

Характер матеріалу і художньої мови визначають вид мистецтва.

Метою вивчення курсу «Художня культура світу» є засвоєння студентами знань з історії основних видів мистецтв, опанування ними магістральних напрямків розвитку художньої культури світу. Викладання дисципліни спрямоване на формування групи загальногуманітарних компетенцій.

Курс з вивчення світової художньої культури також спрямований на те, щоб сприяти розвитку аналітичного і художнього мислення студента, допомогти виробити власну неупереджену оцінку складних процесів сучасного культурно-мистецького життя України та світу.

Курс побудований з урахуванням новітніх досягнень вітчизняної та зарубіжної мистецької науки, у ньому акцентується увага на нових концептуальних оцінках ключових явищ багатовікової історії світової художньої культури.

Студенти мають знати:

- специфіку виражальних засобів різних видів мистецтв;
- основні культурно-історичні епохи, стилі, напрями і національні мистецькі школи та їхні духовні, моральні й естетичні домінанти;
- ідейні та естетичні причини появи та зміни творчих методів, їх взаємозв'язок на духовному та художньому рівні;
- особливості художньої мови, комунікативних кодів мистецьких феноменів загальносвітового значення.

Студенти повинні вміти:

- визначати характер культурних і мистецьких явищ сучасності на основі компаративного зіставлення з минулим світовим досвідом;
- синхронізувати культурно-мистецькі феномени вітчизняної та світової художньої культури;
- давати особистісну оцінку явищ сучасного мистецького життя, пріоритетів та напрямів культурної політики держави;
- мотивовано організовувати пізнавальну діяльність (від постановки цілей до одержання і оцінки результатів) та самостійно вибирати критерії для компаративного аналізу і оціночного визначення культурно-мистецьких явищ різних епох і народів;
- одержувати потрібну інформацію з різноманітних джерел, використовувати мультимедійні ресурси та комп'ютерні технології;
- застосовувати здобуті знання у педагогічній, гуманітарно-політичній, просвітницькій та культуротворчій діяльності.

Кількість академічних годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 120 год., з них 22 год. – лекції, 20 год. – семінарські заняття, 48 – самостійна робота, 30 год. – семестровий контроль.

Вивчення навчальної дисципліни «Художня культура світу» завершується підсумковим семестровим контролем (екзамен).

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: процес розвитку світової художньої культури

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів: 4 Модулів: 2 Змістових модулів: 2 Загальна кількість годин: 120 Тижневих годин: 2	Галузь знань 02 «Культура і мистецтво» Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» (за видами) Освітній рівень: перший бакалаврський	Нормативна. Рік підготовки: 1. Семестр: 1. Аудиторні заняття: 42 години, з них: Лекції: 22 години Семінарські заняття: 20 годин Семестровий контроль: 30 годин Самостійна робота: 48 годин Вид контролю: <i>екзамен.</i>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ПЕРВІСНОГО СВІТУ І ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ								
1	Предмет і завдання курсу. Місце і функції художньої культури в системі цілісної культури. Класифікація видів мистецтва.	8	4	2	2	0	4	
2	Походження і причини виникнення мистецтва. Поліфункціональність і синкретизм первісної творчості.	8	4	2	2	0	4	
3	Художня культура давніх цивілізацій Азії та Латинської Америки.	12	4	2	2	0	8	
Разом		28	12	6	6	0	16	
Змістовий модуль II. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ І ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ								
4	Художня культура античного світу.	8	4	2	2	0	4	
5	Мистецькі напрями і стилі Середньовіччя.	8	4	2	2	0	4	
6	Мистецтво європейського Відродження.	8	4	2	2	0	4	
7	Художня культура Нового часу. Естетика бароко.	6	4	2	2	0	2	
8	Мистецькі напрями XVII – XVIII ст.	10	2	2	0	0	8	
9	Естетика художньої творчості XIX ст.	6	4	2	2	0	2	
10	Естетичні принципи модерну і їх втілення в мистецькій практиці.	8	4	2	2	0	4	
11	Художня культура XX ст.	8	4	2	2	0	0	
Разом		62	30	16	14	0	32	
Семестровий контроль		30						30
Разом за навчальним планом		120	42	22	20	0	48	30

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ПЕРВІСНОГО СВІТУ І ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Вступ. Предмет і завдання курсу «Художня культура світу». (2 години)

Тема 1. Місце і функції художньої культури в системі цілісної культури. Класифікація видів мистецтва (6 годин)

Світова художня культура – єдність і багатоманітність. Художній образ – основний засіб відображення та пізнання світу в мистецтві.

Функції мистецтва в культурі та суспільстві, розвитку особистості. Класифікації видів мистецтва. Зображально-виразні засоби різних видів мистецтва. Сутнісна характеристика видів мистецтв, понятійно-категоріальна система і жанрове розмаїття. Співвідношення різних видів мистецтв на різних етапах еволюції світової культури.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.27, 2.33, 2.35, 2.39.

Тема 2. Походження і причини виникнення мистецтва. Поліфункціональність і синкретизм первісної творчості (8 годин)

Теорії походження мистецтва: теологічна, естетична, трудова, ігрова, психологічна.

Людина палеоліту та доби неолітичної революції. Формування основ художнього мислення: першообраз (світове дерево, богиня-мати); міфологічний рік (число, геометричний орнамент, рослина, звір); полярні категорії (світ/пітьма, життя/смерть, гора/низ) та міфологеми (хаос – створення світу – порядок, життя – смерть – відродження). Архітектурні та живописні пам'ятки палеоліту та неоліту (Альтаміра, Ласко, Ніо, Стоунхендж тощо). Геометричний орнамент як символ переходу від хаосу до форми (круг, квадрат, трикутник, меандр).

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.8, 2.35, 2.36.

Тема 3. Художня культура давніх цивілізацій Азії та Латинської Америки (12 годин)

Міфологія – головне джерело образів мистецтва Давнього світу. Відображення космогонічних міфів та природного середовища у храмовій архітектурі Месопотамії. Зикурати Етеменігуру в Урі та Етеменанки у

Вавілоні. Типи палацових споруд. Оздоблення поверхонь будівель глазураною цеглою – відмінна риса месопотамського стилю (Ворота Іштар, Дорога процесій, тронний зал Південного палацу у Вавілоні). Рельєф – головний елемент декору шумеро-аккадських та асиро-вавілонських палаців. Поєднання барельєфа та горельєфа у палаці Саргона II). Героїчний епос “Сказання про Гільгамеша” – основне джерело образів мистецтва. Реалістичні риси в рельєфах та фрескових розписах інтер'єрів.

Ідея Вічного життя – основа давньоєгипетської культури. Міф про Осіріса та Изиду. Обряд муміфікації та некрополь як матеріальне втілення ідеї Вічного життя (піраміди в Гізі, напівскельний храм у Дейр-ель-Бахрі, скельний храм в Абу-Симбел). Рельєф. Живопис. Архітектура наземного храму – символ самовідродження Ра (Карнакський храм, Рамесеум). Живописне і скульптурне оздоблення саркофагів та гробниць – магічний код вічного буття. Поєднання елементів фасного і профільного зображення у каноні Вічного життя.

Відображення релігійно-міфологічної картини світу в традиційній духовній культурі народів Сходу.

Індуїзм як стрижень художньої культури Індії. Епос „Махабхарата” та „Рамаяна”. Архітектурне втілення містичного жертвоприношення та аскетичного подвижництва (храм Кандар'я Махадева у Кхаджурахо). Роль скульптури (техніка „набрякаюча форма”) в зовнішньому декорі індуїстського храму. Буддійська ступа в Санчі – модель Всесвіту Давньої Індії. Кам'яний рельєф як літопис життя і діянь Будди. Фрескові цикли печерних храмів Аджанти – енциклопедія індійського життя. Тадж-Махал – зразок індо-мусульманської естетики. Індійська мініатюра – витончений жанр індо-мусульманського стилю.

Космологізм як основа китайської культури. Прояв вічної гармонії Інь та Ян у пейзажному жанрі „гори–води”. Образ світу у декоративній манері *гун-бі* (Лі Сисюнь „Подорожні в горах”); пейзаж настрою в техніці *сеї* (Ван Вей „Прояснення після снігопаду в горах біля ріки”). Єдність слова, знаку та зображення як ідеал китайського живопису. Відображення етики конфуціанства, даосизму та буддизму в літературних творах („Луньої”, „Даодецзин”, „Цзінь, пін, мей”). Естетика порожнечі в образотворчому мистецтві. Архітектура палаців і храмів – відображення п'ятичасткової моделі світу (імператорський палац Гугун, Храм Неба). Парк Іхеюань у Пекіні – ідеальне втілення небесної гармонії.

Естетика *сінто* в японській культурі. Культ природних форм і краси буденного в архітектурі (святилище Аmaterассу в Ісе) та літературі (жанр *хоку* і *танка*). Ідея „все в одному” як ключовий принцип художньої культури „цивілізації соснової голки”: чайна церемонія *тяною*, філософські сади каменів *хіраніва* (Рьоандзи в Кіото), гравюра на дереві

укійо-е (Огата Корін, Кітагава Утамаро, Кацусіка Хокусай). Естетизація миті.

Діалог Сходу і Заходу в культурі.

Ритуал принесення жертви в ім'я життя як стрижень культури індіанців Південної та Центральної Америки. Теотіуаканський тип споруди – зразок храмової та світської архітектури майя та ацтеків (Паленке, Чічен-Іца, Теночтитлан). Сакральна функція скульптурного декору храмів. Поєднання символічного та реалістичного в живописі Д.Рівєри (Національний палац та будівля Міністерства освіти у Мехіко).

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.6, 2.7, 2.13, 2.17, 2.31, 2.32, 2.44, 2.46, 2.47.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ І ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Тема 4. Художня культура античного світу (8 годин)

Естетика античності. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури (храм Афіни в Пестумі, Парфенон та Ерехтейон в Афінах), скульптури („Персей, що вбиває Медузу Горгону” в храмі Афіни у Селінунті, іонічний фриз Парфенона, горельєф „Гігантомахія” вітваря Зевса у Пергамі) та літератури („Іліада” та „Одісея” Гомера). Архаїчні кори та куриси – витоки грецької скульптури. Грецька скульптура ранньої (хіазм Поліклета), високої (гармонія Фідія) та пізньої класики (поривання Скопаса). Людина і фатум у давньогрецькому театрі (трагедії Есхіла „Прикутий Прометей”, Софокла „Едіп-цар” та „Електра”, Евріпіда „Іполіт” і „Медея”).

Етруське світосприйняття як основа римської культури. Живописне оздоблення етруських гробниць. Натуралізм портретної і храмової скульптури. Римська звитяга на славу державі – культуротворче кредо Давнього Риму. Планування Риму і архітектура як втілення ідеї величі держави (Римський форум, Пантеон, Колізей). Фреска і мозаїка – головні засоби декору римського будинку (вілла Містерій). Портретна скульптура римлян – предтеча європейської скульптури (Віттар Миру, кінна статуя Марка Аврелія).

Типи ранньохристиянських храмів: ротонда (мавзолей Галли Плацидії в Равенні) та базиліка (базиліки Сант-Аполінаре-ін-Класе та Сант-Аполінаре-Нуово у Равенні). Символіка розташування мозаїк у храмі (мавзолей Галли Плацидії та Сант-Аполінаре-Нуово). Традиції античного світу у європейській культурі.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.9, 2.11, 2.17, 2.32.

Тема 5. Мистецькі напрями і стилі Середньовіччя (8 годин)

Відбиток східно-християнської картини світу в архітектурі хрестово-купольного храму. Символіка храму *Agia Sophia* в Константинополі. Еволюція візантійського стилю в іконописі та мозаїчному декорі (храми *Сан-Вітале* у Равенні та *Хора* у Константинополі).

Еволюція базиліки. Романська базиліка (собор *св.Петра*, Муасак) – символ хресного шляху и спасіння через спокуту. Кам'яний декор як відображення життя середньовічної людини (тема страстей на порталах і капітелях колон). Поліхромність фрескового декору романських базилік. Альгамбра – синтез романської та мусульманської культур.

Естетика готики. Готичний храм як образ світу (архітектурна структура, скульптура, шпалери-мільфери, вітражі, музика). Монодія як основа середньовічної релігійної музики (григоріанський хорал). Регіональні варіанти готичного стилю в Німеччині (Кельн, Нюрнберг), Іспанії (Севілья, Толедо), Італії (Сієнна, Орв'єто). Героїчний епос, лицарська куртуазна лірика, народна проза (жанри байки, прикладу-проповіді) – джерела сюжетів середньовічної скульптури, живопису та мініатюри. Образи і сюжети середньовічної культури – „вічні” образи і сюжети в мистецтві наступних епох.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.2, 2.3, 2.5, 2.11, 2.20, 2.22, 2.24, 2.32.

Тема 6. Мистецтво європейського Відродження (8 годин)

Ідеали гуманізму в мистецтві Італійського Ренесансу. Проторенесанс в літературі (Данте Аліґ'єрі „Нове життя”) та живопису (фрески Джотто у церкві *Санта Марія дель Арена* в Падуї). Родоначальник італійської ренесансної архітектури Ф.Брунелескі (*Капелла Пацці*). Майстри раннього Відродження в образотворчому мистецтві (Донателло, Мазаччо, С.Боттічеллі). Нова естетика Високого Відродження: Д.Браманте (архітектура), Леонардо да Вінчі, Рафаель, Мікеланджело. Пізнє Відродження (венеціанська школа): А.Палладіо, Тиціан, Тинторетто. Розквіт поліфонії (школа „суворого письма”).

Особливості Північного Відродження. Ренесанс у Нідерландах: Ян Ван Ейк (Гентський вівтар); Пітер Брейгель Старший „Мужицький” – „митець натовпу”; алегорична творчість І.Босха. Ренесанс у Німеччині: майстер гравюри А.Дюрер; суперечливість таланту Л. Кранаха Старшого. Французький Ренесанс: школа Фонтенбло – поєднання літературних і

художньо-мистецьких образів (П.Ронсар, Россо Фьорентіно, Ф.Приматіччо, Ж.Гужон).

Спадщина В.Шекспіра – вершина художнього відтворення характерів і ситуацій у словесному мистецтві. Трагічна доля ідеалів Відродження на початку нової епохи.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.11, 2.21, 2.30, 2.32, 2.38, 2.42, 2.43.

Тема 7. Художня культура Нового часу. Естетика бароко(6 годин)

Естетика бароко. Архітектурні особливості ансамблевого стилю (церква *Іль Джезу* Дж. Б.Віньоли і Дж. делла Порта в Римі). Творчість Л.Берніні. Формування нових жанрів у живописі (історичний, побутовий, натюрморт). „Великий стиль” П.-П.Рубенса. Поява нових музичних жанрів: опери (К.Монтеверді „Орфей”), інструментальних концертів (concerto grosso А.Кореллі та А.Вівальді). Вершина вільної поліфонії у творчості Й.-С.Баха („Страждання за Матфеєм”).

Краса реального світу у спадщині М.Караваджо (Італія), Рембрандта (Голландія), Д.Веласкеса.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.12, 2.16, 2.32, 2.40, 2.43.

Тема 8. Мистецькі напрями XVII – XVIII ст. (10 годин)

Естетика класицизму. „Великий стиль” Людовика XIV в архітектурі (Версаль, ансамблі Парижу). Класицизм у живописі (Н.Пуссен). Французький класицистичний театр (П.Корнель, Ж.Расін).

Мистецтво рококо. „Галантні святкування” А.Ватто, „пасторалі” Ф.Буше.

Естетика Просвітництва. Філософські повісті Вольтера, міщанська драма Д.Дідро і сентиментальний роман Ж.-Ж.Руссо у французькій просвітницькій літературі. Револьюційний класицизм і ампір Ж.-Л.Давида.

Оперна реформа К.-В.Глюка. Симфонізм Віденської класичної школи (сонатно-симфонічні цикли Й.Гайдна, опери В.-А.Моцарта, симфонії Л. ван Бетховена).

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.19, 2.23, 2.40, 2.45.

Тема 9. Естетика художньої творчості XIX ст. (6 годин)

Естетика романтизму. Прийом антитези – магістральний художній прийом романтичного мистецтва. Музика – провідне мистецтво романтичної доби: розвиток жанрів пісні (Ф.Шуберт), програмного твору (Г.Берліоз), опери (Р.Вагнер), рапсодії (Ф.Ліст), фольклорних жанрів (Й.Брамс). Релігійна і літературна тематика живопису прерафаелітів (Д.-Е.Міллес, Д.-Г.Россетті). Пейзаж у романтичному живописі (К.-Д.Фрідріх, У.Тернер). Революційний романтизм та глибока філософія полотен Е.Делакруа, Ф.Гойї і Т.Жеріко. Естетика англійського парку. Європейська і американська романтична поезія і проза (поєми Д.Байрона, лірика Г.Гейне, романи і повісті Е.Т.А.Гофмана, В.Гюго, В.Скотта, В.Ірвінга).

Принципи критичного реалізму в літературі 30 – 60-х років XIX ст. Історія французького суспільства у творчості О. де Бальзака і А.Стендаля. Багатоманітна і віртуозна проза П.Меріме. Викривальні соціальні романи Ч.Діккенса. Енциклопедія російського суспільства у творчості О.Пушкіна і М.Гоголя, І.Тургенєва, Ф.Достоевського і Л.Толстого.

Політична сатира і гуманізм в живописі О.Дом'є і П.Федотова. Тяжка доля робітників і селян на полотнах Ф.Мілле і Г.Курбе.

Реалістичні тенденції в національних музичних театрах: італійському (Д.Верді „Травіата”, „Ріголетто”, „Аїда”), чеському (Б.Сметана „Продана наречена”), німецькому (Р.Вагнер „Лоєнгрін”, „Валькірії”), російському (М.Мусоргський „Борис Годунов”, Н.Римський-Корсаков „Садко”, „Снігуронька”, О.Бородін „Князь Ігор”, П.Чайковський „Пікова Дама”). Побутова танцювальна музика у творчості „короля вальсів” Й.Штрауса.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.19, 2.23, 2.40, 2.45.

Тема 10. Естетичні принципи модерну і їх втілення в мистецькій практиці (8 годин)

Поява конкуруючих художніх методів і напрямів у художній культурі. Декаданс в європейській літературі (О.Уайльд, Ш.Бодлер, П.Верлен, А.Рембо, Є.Верхарн). Імпресіонізм в живописі: відкриття у художній техніці К.Моне і К.Пісарро; тематична і стилістична неповторність Е.Мане, Е.Дега, О.Ренуара. Постімпресіонізм В.ван Гога, Тулуза-Лотрека, П.Сезанна і П.Гогена як джерело майже всіх провідних напрямів живопису XX ст. Абсолютизація моменту в музиці К.Дебюссі і скульптурі О.Родена.

Стиль модерн в архітектурі (В.Орте, А.Гауді). Синтез мистецтв в архітектурі.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.14, 2.15, 2.19, 2.25, 2.34, 2.37, 2.40.

Тема 11. Художня культура XX ст. (8 годин)

Естетика модернізму. Нове бачення краси як заперечення єдності форми, простору і кольору. Індивідуальна свобода митця і творчий експеримент: фовізм А.Матісса, експресіонізм Ф.Марка, примітивізм В.Руссо, кубізм П.Пікассо, абстракціонізм В.Кандинського, сюрреалізм Р.Магрітта і С.Далі. Нові техніки і напрями в музиці (додекафонія, алеаторика, нова Віденська школа). Новаторська музика російських композиторів А.Скрябіна та І.Стравінського. Конструктивізм в архітектурі Ш.-Е.Ле Корбюзьє (вілла Савой у Пуассі). „Великий стиль” у художній культурі тоталітарних держав. Принципи „народності” та авторитарності в тоталітарному мистецтві.

Художня й естетична своєрідність культури США: література (Г.Лонгфелло, У.Уїтмен, Е.Хемінгуей), живопис (Е.Хоппер, Е.Уорхолл), музика (Ч.Айвз). Хмарочоси як новітнє втілення храмово-пірамідалної архітектурної традиції тольтеків, майя, ацтеків (Емпайр Стейт Білдінг у Нью-Йорку). Популярність афро-американського фольклору (казки-притчі, спірічуелс, блюз, джаз).

Основні естетичні принципи постмодернізму. Нові види мистецтв і нові форми синтезу: кінематограф, інсталяція, висока мода (Д.Гальяно), комп'ютерна графіка та анімація. Музичне мистецтво II половини XX ст. (Бітлз, Пінк Флойд, „Нова хвиля”). Електронна музика. Маскультура і відродження архаїчних форм у художньому мисленні. Поп-арт. Діалог культур і глобалізація.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.10, 2.18, 2.19, 2.26, 2.28, 2.29, 2.40, 2.41, 2.48.

Разом: 120 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., самостійна робота – 48 год., семестровий контроль – 30 год.

Разом: 120 год., лекції – 22 год., семінарські заняття – 20 год., самостійна робота – 48 год., семестровий контроль – 30 год.

[illegible]

V. ЛЕКЦІЙНИЙ КУРС

МОДУЛЬ 1. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ПЕРВІСНОГО СВІТУ І ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Тема 1. Місце і функції художньої культури в системі цілісної культури. Класифікація видів мистецтва (2 год.)

План:

1. Єдність і багатоманітність світової художньої культури.
2. Художній образ як основний засіб відображення та пізнання світу в мистецтві.
3. Функції мистецтва в культурі та суспільстві, розвитку особистості.
4. Класифікації видів мистецтва.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.27, 2.33, 2.35, 2.39.

Тема 2. Походження і причини виникнення мистецтва. Поліфункціональність і синкретизм первісної творчості (2 год.)

План:

1. Теорії походження мистецтва.
2. Людина палеоліту та доби неолітичної революції. Формування основ художнього мислення.
3. Архітектурні та живописні пам'ятки палеоліту та неоліту.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.8, 2.35, 2.36.

Тема 3. Художня культура давніх цивілізацій Азії та Латинської Америки (2 год.)

План:

1. Значення міфології в формуванні образів Давнього світу.
2. Мистецтво Месопотамії.
3. Феномен давньоєгипетської культури.
4. Вплив релігії на художню культуру Давньої Індії.
5. Космологізм китайської культури.
6. Храмова культура індіанців.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.6, 2.7, 2.13, 2.17, 2.31, 2.32, 2.44, 2.46, 2.47.

МОДУЛЬ II. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ І ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

Тема 4. Художня культура античного світу (2 год.)

План:

7. Естетика античності.
8. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури, скульптури та літератури.
9. Етруське світосприйняття як основа римської культури.

10. Римська звитяга на славу державі – культуротворче кредо Давнього Риму.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.9, 2.11, 2.17, 2.32.

Тема 5: Мистецькі напрями і стилі Середньовіччя (2 год.)

План:

1. Естетика світосприйняття людини середньовіччя.
2. Романська базиліка – символізм, особливості декору інтер'єрів.
3. Естетика готики. Готичний храм як образ світу. Регіональні варіанти готичного стилю.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.2, 2.3, 2.5, 2.11, 2.20, 2.22, 2.24, 2.32.

Тема 6. Мистецтво європейського Відродження (2 год.)

План:

1. Ідеали гуманізму в мистецтві Італійського Ренесансу. Проторенесанс в літературі та живописі.
2. Майстри раннього, високого та пізнього Відродження в образотворчому мистецтві.
3. Особливості Північного Відродження. Ренесанс у Нідерландах та Німеччині.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.11, 2.21, 2.30, 2.32, 2.38, 2.42, 2.43.

Тема 7: Культура Нового часу. Естетика бароко (2 год.)

План:

1. Реформація – час змін у духовному житті.
2. Реалізація естетичних принципів бароко у мистецтві: живопис, архітектура, література.
3. Естетичні ідеали Просвітництва. Класицизм та його найвищі здобутки у драматургії та театрі.
4. Архітектура та живопис класицистичної доби. Ампір. Рококо.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.12, 2.16, 2.32, 2.40, 2.43.

Тема 8: Мистецькі напрями XVII-XVIII ст. (2 год.)

План:

1. Естетика класицизму.
2. Мистецтво рококо.
3. Естетика просвітництва.

4.Віденська класична школа.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.19, 2.23, 2.40, 2.45.

Тема 9: Естетика художньої творчості XIX ст. (2 год.)

План:

- 1.Естетика та художні прийоми романтизму.
2. Музика – провідне мистецтво романтичної доби: розвиток жанрів.
- 3.Романтичні та реалістичні тенденції у живописі.
- 4.Реалістичні тенденції в національних музичних театрах.
- 5.Імпресіонізм у мистецтві живопису.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.19, 2.23, 2.40, 2.45.

Тема 10. Естетичні принципи модерну і їх втілення в мистецькій практиці (2 год.)

План:

1. Співіснування конкуруючих художніх методів і напрямів у художній культурі кінця XIX ст.
2. Декаданс в європейській літературі.
3. Постімпресіонізм в живописі.
4. Синтез мистецтв в архітектурі модерну.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.14, 2.15, 2.19, 2.25, 2.34, 2.37, 2.40.

Тема 11. Художня культура XX ст. (2 год.)

План:

1. Естетичні принципи модернізму. Нове бачення краси як заперечення єдності форми, простору і кольору.
2. Основні естетичні принципи постмодернізму.
3. Маскультура. Поп-арт.
4. Художня своєрідність культури США.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.10, 2.18, 2.19, 2.26, 2.28, 2.29, 2.40, 2.41, 2.48.

.

VI. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття №1.

Місце і функції художньої культури в системі цілісної культури.

Класифікація видів мистецтва (2 год.)

План:

1. Естетика античності.
2. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури, скульптури та літератури.
3. Грецька скульптура ранньої, високої та пізньої класики.
4. Людина і фатум у давньогрецькому театрі.
5. Етруське світосприйняття як основа римської культури.
6. Мистецькі домінанти Давнього Риму: архітектура, скульптура, живопис.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.27, 2.33, 2.35, 2.39.

Семінарське заняття №2.

Походження і причини виникнення мистецтва. Поліфункціональність і синкретизм первісної творчості (2 год.)

План:

1. Естетика античності.
2. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури, скульптури та літератури.
3. Грецька скульптура ранньої, високої та пізньої класики.
4. Людина і фатум у давньогрецькому театрі.
5. Етруське світосприйняття як основа римської культури.
6. Мистецькі домінанти Давнього Риму: архітектура, скульптура, живопис.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.3, 2.8, 2.35, 2.36.

Семінарське заняття №3.

Художня культура давніх цивілізацій Азії та Латинської Америки (2 год.)

План:

1. Естетика античності.
2. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури, скульптури та літератури.
3. Грецька скульптура ранньої, високої та пізньої класики.
4. Людина і фатум у давньогрецькому театрі.
5. Етруське світосприйняття як основа римської культури.
6. Мистецькі домінанти Давнього Риму: архітектура, скульптура, живопис.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.6, 2.7, 2.13, 2.17, 2.31, 2.32, 2.44, 2.46, 2.47.

Семінарське заняття №4.

Художня культура античного світу (2 год.)

План:

7. Естетика античності.
8. Антропоморфізм світосприйняття давніх греків. Міфологізм грецької архітектури, скульптури та літератури.
9. Грецька скульптура ранньої, високої та пізньої класики.
10. Людина і фатум у давньогрецькому театрі.
11. Етруське світосприйняття як основа римської культури.
12. Мистецькі домінанти Давнього Риму: архітектура, скульптура, живопис.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.9, 2.11, 2.17, 2.32.

Семінарське заняття №5.

Мистецькі напрями і стилі Середньовіччя (2 год.)

План:

1. Візантійський стиль в архітектурі, іконописі та мозаїчному декорі.
2. Романська базиліка – символізм, особливості декору інтер'єрів.
3. Естетика готики. Готичний храм як образ світу. Регіональні варіанти готичного стилю.
4. Героїчний епос, рицарська куртуазна лірика, народна проза.
5. Монодія як основа середньовічної релігійної музики (григоріанський хорал).

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.2, 2.3, 2.5, 2.11, 2.20, 2.22, 2.24, 2.32.

Семінарське заняття №6.

Мистецтво європейського Відродження (2 год.)

План:

1. Ідеали гуманізму в мистецтві Італійського Ренесансу. Проторенесанс в літературі та живописі.
2. Майстри раннього Відродження в образотворчому мистецтві.
3. Нова естетика Високого Відродження.
4. Пізнє Відродження.
5. Особливості Північного Відродження. Ренесанс у Нідерландах та Німеччині.
6. Трагічність ренесансних ідеалів у творчості В.Шекспіра.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.11, 2.21, 2.30, 2.32, 2.38, 2.42, 2.43.

Семінарське заняття №7.
Культура Нового часу. Естетика бароко (2 год.)

План:

1. Естетичні принципи бароко.
2. Архітектурні особливості ансамблевого стилю (церква Іль Джезу Дж. Б.Віньоли і Дж. делла Порта в Римі). Творчість Л.Берніні.
3. Формування нових жанрів у живописі (історичний, побутовий, натюрморт). „Великий силь” П.-П.Рубенса.
4. Поява нових музичних жанрів: опери (К.Монтеверді „Орфей”), інструментальних концертів (concerto grosso А.Кореллі та А.Вівальді), вільної поліфонії („Страждання за Матфеєм” Й.-С.Баха).
5. Краса реального світу у спадщині М.Караваджо, Рембрандта, Д.Веласкеса.
6. Естетичні принципи класицизму. Його здобутки в драматургії й театрі.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.12, 2.16, 2.32, 2.40, 2.43.

Семінарське заняття №8
Тема: Естетика художньої творчості ХІХ ст. (2 год.)

План:

- 1.Естетика та художні прийоми романтизму.
2. Музика – провідне мистецтво романтичної доби: розвиток жанрів.
- 3.Романтичні та реалістичні тенденції у живописі.
4. Європейська і американська романтична поезія і проза.
5. Принципи критичного реалізму в літературі 30 – 60-х років ХІХ ст.
6. Реалістичні тенденції в національних музичних театрах.
- 7.Мистецтво імпресіонізму.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.19, 2.23, 2.40, 2.45.

Семінарське заняття №9.
Естетичні принципи модерну і їх втілення в мистецькій практиці (2 год.)

План:

1. Декаданс в європейській літературі.
2. Імпресіонізм в живописі.
3. Видатні представники постімпресіонізму.
4. Стиль модерн в архітектурі.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.4, 2.14, 2.15, 2.19, 2.25, 2.34, 2.37, 2.40.

Семінарське заняття №10
Тема: Художня культура XX ст. (2 год.)

План:

1. Естетичні принципи модернізму. Нове бачення краси як заперечення єдності форми, простору і кольору.
2. Індивідуальна свобода митця і творчий експеримент:
  - фовізм А.Матісса,
  - експресіонізм Ф.Марка,
  - кубізм П.Пікассо,
  - сюрреалізм Р.Магрітта і С.Далі.
3. Конструктивізм в архітектурі Ш.-Е. Ле Корбюзьє.
4. Художня й естетична своєрідність культури США:
  - музика (Ч.Айвз).
  - архітектурна традиція (Емпайр Стейт Білдінг у Нью-Йорку).
  - популярність афро-американського фольклору (казки-притчі, спірічуелс, блюз, джаз).
5. Основні естетичні принципи постмодернізму. Маскультура. Поп-арт.

Література основна: 1.1 – 1.10

Література додаткова: 2.1, 2.10, 2.18, 2.19, 2.26, 2.28, 2.29, 2.40, 2.41, 2.48.

VII. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ зп	Тематичний розділ	Зміст завдання	Години на виконання, передбачені ТП	Література	Академічний контроль, форма підготовки	Бали
Змістовий модуль І. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ПЕРВІСНОГО СВІТУ І ДАВНІХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ						
1	Місце і функції художньої культури. Класифікація видів мистецтв.	1. Загальна сутнісна характеристика видів мистецтв: архітектура, живопис і графіка, скульптура, декоративно-ужиткове мистецтво, література, музика, хореографія, театр, фотомистецтво, кіномистецтво.	4	1.1 – 1.10, 2.1, 2.3, 2.27, 2.33, 2.35, 2.39.	Підготовка словничка термінів	5
2	Походження і причини виникнення мистецтва. Поліфункціональність і синкретизм первісної творчості	2. Понятійно- категоріальна система і жанрове розмаїття видів мистецтв.	4			5
3	Художня культура давніх цивілізацій Азії та Латинської Америки	1. Художня культура Месопотамії: –архітектура; –скульптура; –епос. 2. Художня культура Давнього Єгипту як втілення ідеї Вічного життя: –міф про Озиріса та Ізиду; –Архітектура, рельєф, живопис як магічний код вічного буття (некрополь у Гізі, Карнакський храм); –давньоєгипетський канон живописного зображення і скульптурного зображення людини 3. Традиційна художня культура Індії: – індуїзм як стрижень художньої культури; – епос «Махабхарата» і «Рамаяна»; – сакральна архітектура; – скульптура у декорі храмів; – фрескові цикли храмів Аджанти та індійська мініатюра.	8	1.2, 1.4, 2.6, 2.47 1.2, 1.3, 2.13, 2.17, 2.31, 2.32, 2.44	підготовка екскурсій-презентації	5

		<p>4. Китайська традиційна художня культура: – пейзажні жанри і техніки; естетика порожнечі – етичний зміст літературних творів („Луньюй”, „Даоде-цзин”, „Цзінь, пін, мей”); – храмово-палацова архітектура як відображення п’ятичасткової моделі світу; – паркове мистецтво (Іхеюань у Пекіні)</p> <p>5. Художня культура Японії: – естетика сінто; – культ природних образів і краси буденного в архітектурі (святилище Ама-терасу), гравюрі укійо-е, літературі (хоку і танка), садовому мистецтві та чайній церемонії. – діалог Сходу і Заходу в культурі</p>		<p>1.2, 1.3, 1.8, 2.46 1.2, 1.3, 1.8, 2.13, 2.17 1.2, 1.6, 2.46</p>	<p>підготовка екскурсії-презентації підготовка екскурсії-презентації підготовка екскурсії-презентації</p>	
		<p>6. Художня культура індіанців Південної та Центральної Америки: – ритуал як стрижень культури; – храмова та світська архітектура індіанців майя та ацтеків (Паленке, Чічен-Іца, Теночтитлан); – поєднання символізму і реалізму в живописі Д.Рівери</p>				
<p align="center">Змістовий модуль II. ХУДОЖНЯ КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ І ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ</p>						
4.	Художня культура античного світу	<p>1. Етруське мистецтво: живописне оздоблення гробниць, натуралізм скульптури. 2. Міська архітектура Риму як втілення ідеї державної величч. 3. Портретна скульптура римлян. 4. Типи ранньохристиянських храмів (ротонда і базиліка); символіка розташування мозаїк</p>	4	<p>1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.9, 2.11, 2.17, 2.32</p>	<p>підготовка доповіді (презентації)</p>	5
5	Мистецькі напрями і стилі Середньовіччя	<p>1. Альгамбра – синтез романської та мусульманської культур. 2. Регіональні варіанти готичного стилю в Німеччині (Кельн, Нюрнберг), Іспанії (Севілья, Толедо), Італії (Сієнна, Орв'єто). Героїчний епос, лицарська куртуазна лірика, народна проза (жанри байки, прикладу-проповіді) як джерела сюжетів</p>	4	<p>1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.2, 2.3, 2.5, 2.22</p>	<p>підготовка доповіді (презентації)</p>	5

		середньовічної скульптури, живопису та мініатюри. Образи і сюжети середньовічної культури – „вічні” образи і сюжети в мистецтві наступних епох.				
6	Мистецтво європейського Відродження	1.Родоначальник італійської ренесансної архітектури Ф.Брунелески (Капелла Пацци). 2.Школа Фонтенбло у Фран. 3.Ренесанс у Нідерландах та Німеччині (Ян Ван Ейк, П.Брейгель Ст., Л.Кранах Ст, А.Дюрер)	4	1.2, 1.3, 1.5, 2.7, 2.1, 2.11, 2.21, 2.30, 2.32, 2.38	підготовка доповіді (презентації)	5
7	Художня культура Нового часу. Естетика бароко	1.Особливості барокової архітектури. 2.Ідейна, тематична і художня своєрідність творчості П.-П.Рубенса і Рембрандта.	2	1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.4, 2.12, 2.16, 2.32	конспект, складання порівняльної таблиці	5
8	Мистецькі напрями 17-18 ст.	1.Естетика класицизму. „Великий стиль” Людовика XIV в архітектурі (Версаль, ансамблі Парижу). 2.Класицизм у живописі (Н.Пуссен). 3.Французький класицистичний театр (П.Корнель, Ж.Расін). 4.Мистецтво рококо (А.Ватто, і Ф.Буше) 5.Естетика Просвітництва. Французька просвітницька література (Вольтер, Д.Дідро і Ж.-Ж.Руссо). 6.Революційний класицизм і ампір Ж.-Л.Давида. 7.Оперна реформа К.-В.Глюка. Сонатно-симфонічні цикли Й.Гайдна, опери В.-А.Моцарта, симфонії Л. ван Бетховена	8	1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.4, 2.19, 2.23	підготовка доповіді (презентації)	5
9	Естетика художньої творчості 19 ст.	1.Естетика романтизму. Прийом антитези – магістральний художній прийом романтичного мистецтва. 2.Розвиток нових жанрів у музиці (Ф.Шуберт, Г.Берліоз, Р.Вагнер, Ф.Ліст). 3.Живопис прерафаелітів (Міллес, Д.-Г.Россетті). Пейзаж у романтичному живописі (К.-Д.Фрідріх, У.Тернер). Полотна Е.Делакруа, Ф.Гойї і Т.Жеріко. 4.Європейська і американ. романтична поезія і проза (Д.Байрона, Г.Гейне, Е.Т.А.Гофмана, В.Гюго, В.Скотта, В.Ірвінга) 5.Принципи критичного реалізму в літературі 30-60-х	2	1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.4, 2.19, 2.40, 2.45	підготовка доповіді (презентації)	5

		років 19 ст. Історія суспільства у творчості Бальзака, Стендаля, Меріме, Ч.Діккенса, Пушкіна, Гоголя, Тургенєва, Достоевського і Толстого. 6.Реалістичні тенденції в національних музичних театрах: італійському (Д.Верді), чеському (Б.Сметана), німецькому (Р.Вагнер), російському (М.Мусоргський, Н.Римський-Корсаков, О.Бородін, П.Чайковський). Побутова танцювальна музика у творчості Й.Штрауса				
10	Естетичні принципи модерну і їх втілення в мистецькій практиці	1. Тематична і стилістична неповторність Е.Мане, Е.Дега і О.Ренуара. 2.Постімпресіонізм В.ван Гога, Тулуза-Лотрека, П.Сезанна і П.Гогена як джерело майже всіх провідних напрямів живопису ХХ ст. 3.Абсолютизація моменту в музиці К.Дебюссі і скульптурі О.Родена	4	1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 1.9, 2.4, 2.14, 2.15, 2.19, 2.25	підготовка доповіді (презентації) і	5
11	Художня культура 20 ст.	1.Примітивізм В.Руссо. Кубізм П.Пікассо. Абстракціонізм В.Кандинського 2.Новаторська музика російських композиторів А.Скрябіна та І.Стравінського. 3.„Великий стиль” у художній культурі тоталітарних держав. Принципи „народності” та авторитарності в тоталітарному мистецтві. 4.Культура США: література (Г.Лонгфелло, У.Уїтмен, Е.Хемінгуей), живопис (Е.Хоппер, Е.Уорхолл). 5.Нові види мистецтв і нові форми синтезу: кінематограф, інсталяція, висока мода, комп’ютерна графіка та анімація. 6.Музичне мистецтво II пол. ХХ ст. (Beatls, Pink Floyd, „Нова хвиля”). Електронна музика.	4	1.2, 1.3, 1.5, 1.8, 2.1, 2.10, 2.18, 2.19, 2.26	підготовка доповіді (презентації)	5
Всього:			48			55

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота											Кількість балів без урахування коефіцієнта	Коефіцієнт	Кількість балів з урахуванням коефіцієнта	Підсумковий тес	Загальна сума балів
Змістовний модуль 1			Змістовний модуль 2												
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11					
17	17	17	17	17	17	17	7	17	17	17					
51			125								176	2,9	60	40	100

VIII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Художня культура світу» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок, а також розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю представлено у Табл. 8.1, порядок переведення балів у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у Табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№	Вид діяльності	Максим. кіль-сть балів за одиницю	ЗМ №1		ЗМ №2	
			К-сть один.	Всього балів	К-сть один.	Всього балів
1	Відвідування лекцій	1	3	3	8	8
2	Відвідування семінарських занять	1	3	3	7	7
3	Робота на семінарських заняттях	10	3	30	7	70
4	Виконання завдання для самостійної роботи	5	3	15	8	40
Максимальна кількість балів за модуль				51		125
Максимальна кількість балів (поточний контроль)			176			
Коефіцієнт визначення успішності			2,9			
Підсумковий рейтинговий бал			60 + 40 (іспит) = 100			

У процесі оцінювання навчальних досягнень спеціалістів застосовуються такі методи:

Методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

Методи письмового контролю: повідомлення, доповідь, створення порівняльної таблиці, реферат.

Методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за шкалою університету	Значення оцінки
A	90-100	<u>Відмінно</u> – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89	<u>Дуже добре</u> – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81	<u>Добре</u> – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	<u>Задовільно</u> – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, але достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68	<u>Достатньо</u> – мінімально можливий (допустимий) рівень знань (умінь).
FX	35-59	<u>Незадовільно з можливістю повторного складання</u> – незадовільний рівень знань (умінь) з можливістю перескладання за умов належного самостійного доопрацювання.
F	1-34	<u>Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу</u> – достатньо низький рівень знань, що вимагає повторного проходження курсу.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу на семінарських заняттях, виконання самостійної роботи.

Критерії оцінювання відповіді на семінарському занятті

№ п/ п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Доповідь структурована, має план, у якому передбачена вступна та заключна частина	1
2.	Студент використовує кілька джерел, у т.ч. з переліку додаткової літератури	2
3.	Доповідь побудована за проблемним принципом, процеси та явища культури аналізуються у контексті формування естетичного ідеалу епохи	3
4.	Виклад супроводжується презентацією в Microsoft power point, оформленій за всіма вимогами (зміст, структура, ідея, дизайн), яка відповідає тексту доповіді	3
5.	Студент використовує засоби ораторського мистецтва, вміло працює з аудиторією, ініціює діалоги, дискусії, дебати	1
Разом:		10

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом під час виконання самостійної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання;
- повнота обсягу їх виконання;
- якість виконання;
- самостійність виконання;
- творчий підхід;
- ініціативність.

– Таблиця 8.4

Критерії оцінювання завдання із самостійної роботи (у формі презентації):

№ п/ п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Чітка і зрозуміла структура, виокремлені окремі частини за змістом, зрозуміла ідея. Ідея самостійна, творча, інноваційна	1
2.	Текст чіткий, зрозумілий, лапідарний, читабельний, логічний	1
3.	Ілюстрації якісні, відповідають змісту презентації, візуальний ряд не переобтяжений	1
4.	Створений асоціативно-образний ряд для створення настрою, введення в тему	1

5.	Дизайн: дотримання єдиних вимог до оформлення, оформлення гармонійно поєднує колір, форму і зміст	1
Разом:		5

IX. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

Словесні: лекція (лекція-інформація, лекція-огляд, проблемна, лекція-візуалізація, лекція-конференція, лекція-консультація) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint-презентація), семінари-конференції, пояснення, розповідь, бесіда.

Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою, з інформаційними ресурсами, з синхроністичною / порівняльною таблицею; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- навчальні дискусії (у формі колоквиумів);
- створення ситуації пізнавальної новизни;
- створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо);
- бінарні лекції (викладач - студент);
- пошук заздалегідь запланованих помилок (фактичних, хронологічних, змістових, орфографічних тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- курс лекцій;
- навчальні підручники (посібники);
- енциклопедії та довідники;
- ілюстративний матеріал; схеми, таблиці;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);

XI. ПЕРЕЛІК ОРІЄНТОВНИХ ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. В чому полягає різниця між поняттями «мистецтво» і «художня культура». Обґрунтувати.

2. Картина світу та її відображення в давньоєгипетському мистецтві. Роль міфу в мистецтві Стародавнього Єгипту.
3. Схарактеризуйте художньо-естетичні принципи культури Стародавньої Месопотамії. Наведіть приклади їх відображення в мистецтві.
4. В чому полягає суть проблеми визначення культури? Відмінність понять культури й художньої культури.
5. Визначте і схарактеризуйте основні концепції культурогенезу. З чим пов'язаний плюралізм поглядів на еволюцію культури ?.
6. Що символізують архітектурні споруди Вавилону? Які риси становлять їхню особливість? Як це співвідноситься з уявленнями про життя і смерть?
7. Розкрийте особливості художньої культури первісної доби (збирачів і мисливців). В чому полягає сакральність архаїчної культури?
8. Іменами яких художників представлений живопис італійського та іспанського бароко? Схарактеризуйте основні риси та жанрові особливості їхньої творчості.
9. В чому полягає особливість мистецького канону Месопотамії? Що він символізує?
10. Схарактеризуйте витоки, особливості світобачення та художні риси мистецтва бароко. Якою бачилася модель світу мислителям епохи бароко? Чому?
11. Назвіть основні риси мистецтва європейського класицизму в живописі та архітектурі. Як класицизм визначав поняття «класика»? В чому різниця сприйняття античної спадщини в епоху класицизму й ренесансу?
12. У чому полягають витоки сакральності давнього мистецтва? Як це вплинуло на його зміст?
13. Який стиль мистецтва породила епоха Реформації? Дайте характеристику його естетичних принципів.
14. Які релігійно-міфологічні уявлення населення Стародавньої Месопотамії відображає архітектура і література Вавилону?
15. Пітер П. Рубенс як представник фламандської школи живопису бароко: визначте стилістичні особливості, жанрово-тематичне розмаїття та художні принципи його творчості.
16. Охарактеризуйте творчість Рембрандта ван Рейна. Яким чином у ній відобразилися філософсько-етичні пошуки художника?
17. Як ви розумієте антропоцентризм ренесансної культури? Доведіть зв'язок цього поняття з гуманізмом.
18. Схарактеризуйте французьке мистецтво кін. XIX – поч. XX ст. Назвіть основні художні напрями цього періоду, їхніх найвидатніших представників, порівняйте та обґрунтуйте естетичні принципи їх творчості.
19. Дайте оцінку значення грецької архітектури в історії європейського мистецтва.
20. Схарактеризуйте провідні види мистецтва за відомими вам принципами класифікації. У чому виявляється недосконалість цих класифікацій?

21. Яка роль людини в давньогрецькій культурі? Розкрийте конфлікт людської волі і фатуму (долі) на прикладі давньогрецького епосу або трагедій.
22. Яке місце займає флорентійська школа в розвитку європейського живопису?
23. Які культурні витoki мала культура Стародавнього Риму?
24. Що становить зміст поняття „романтичний герой” в художній культурі XIX ст.? Наведіть приклади втілення цього образу в різних видах мистецтва.
25. Що складає особливість римського варіанту античної культури порівняно з грецьким?
26. Схарактеризуйте провідні жанри французького мистецтва 18 століття. Назвіть його представників та визначте специфіку.
27. Що складає визначальні особливості романтичної музичної традиції XIX ст.?
28. Які художні принципи лежать в основі європейського реалістичного мистецтва? Назвіть його представників.
29. В чому полягає конструктивна і семантична відмінність православного та готичного храму?
30. Визначте місце Данте Аліг'єрі в історії західноєвропейської культури.
31. Розкрийте зміст поняття „готика”. В чому відмінність національних рис готики в архітектурі (на прикладі готичного мистецтва Франції та Німеччини).
32. Яку еволюцію пройшла людина в духовному житті протягом 19 століття? Які стилі і методи в мистецтві відповідають цим змінам?
33. Розкрийте роль релігії в середньовічній культурі. Що таке „схід” в середньовічному світорозумінні? Де він локалізувався?
34. Яке світосприйняття і тип мистецтва породила Велика Французька революція 1789-1794? Дайте його характеристику.
35. Визначте роль лицарської культури в історії західноєвропейського середньовіччя.
36. Схарактеризуйте модерн в європейській архітектурі.
37. Що становить основні досягнення в мистецтві західноєвропейського середньовіччя? Відповідь обґрунтуйте.
38. Які риси характеризують романтичне мистецтво Західної Європи? Назвіть його найвидатніших представників та зазначте особливості творчості.
39. Розкрийте зміст поняття „ренесанс”. Назвіть основні досягнення німецького Відродження, в чому полягають його особливості.
40. Які соціокультурні кризи пережив світ протягом 20 століття? Який вплив це мало на мистецтво?
41. Як ви розумієте гуманізм ренесансної культури? На прикладі творчості митців визначте його риси в художній творчості.
42. В чому полягають витoki відходу від реалізму в мистецтві 20 століття? Хто був основоположником безпредметності в живописі? Схарактеризуйте основні етапи творчості художника.
43. Розкрийте поняття „романський стиль” у середньовічному мистецтві.
44. Які теми, проблеми та герої становлять своєрідність романтичного мистецтва?

45. Визначте і коротко схарактеризуйте культурно-історичні епохи європейської культури.
46. Охарактеризуйте життя і творчість Леонардо да Вінчі. Чому його відносять до «титанів Відродження»?
47. Проаналізуйте тенденції західноєвропейської барокової культури в мистецтві (іконопис та портретний живопис, архітектура).
48. Що символізує собою Ейфелева вежа в Парижі? Яку нову сторінку в розвитку європейської культури відкрило її створення у 1889 р.?
49. Порівняйте функції символу в античному і середньовічному мистецтві.
50. Які світоглядні і художні принципи лежать в основі мистецтва імпресіоністів? Назвіть його найвідоміших представників та схарактеризуйте основні риси їхньої творчості.
51. Назвіть та схарактеризуйте основні напрями у мистецтві модернізму. Назвіть їхніх представників.
52. У чому полягають світоглядні витоки мистецтва постмодернізму? Назвіть його представників в українській культурі. У чому полягають національні особливості українського постмодернізму?
53. Схарактеризуйте масове мистецтво як феномен культури.
54. Як ви розумієте ідею ворожості світу до людини, характерну для культури 20 ст.? Як вона відображена у мистецтві?
55. У чому відмінність понять «модерн» і «модернізм». Визначте риси модерну в архітектурі.
56. У чому полягає естетичний ідеал реалістичного мистецтва? Назвіть види та жанри мистецтва, у яких він найбільш яскраво був відображений.
57. У чому полягає специфіка мистецтва народів Мезоамерики? Які давні цивілізації входять до цього регіону?
58. У чому полягають особливості іспанського романтизму в живописі? Схарактеризуйте творчість Ф.Гойя.
59. Хто такі «малі голандці»? Схарактеризуйте творчість одного з представників цього напрямку в живописі.
60. Які риси характеризують мистецтво експресіонізму? Схарактеризуйте творчість одного з представників цього напрямку в живописі.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

1. Основна література:

1. Абрамович С. Д. Культурологія : навч. посіб. / С. Д. Абрамович, М. С. Тілло, М. Ю. Чикарькова. – Чернівці : Рута, 2003. - 328 с.
2. Багацький, Володимир Варламович. Культурологія: Історія і теорія світової культури ХХ століття: Навч. посібник для студ. вузів / В. В. Багацький, Л. І. Кормич. – 2-ге вид., перероб. і доп. - Київ : Кондор, 2007. - 302 с.
3. Греченко В. А. Історія світової та української культури з тестовими завданнями/ В. А. Греченко, І. В. Чорний. - К. : Літера, 2009. - 414 с.
4. Грищенко В. Людина і культура. Навчальний посібник для старших класів серед. загальноосвіт. закладів. - К.: “Либідь”. - 2000. - 364 с.
5. Історія світової культури. Культурні регіони. Навчальний посібник/ Керівник авторського колективу Л. Т. Левчук.-К.:Либідь, 2000. - 520 с.
6. Корінний, Микола Миколайович. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури / М. М. Корінний [та ін]. - К. : Україна, 2000. - 184 с.
7. Левчук Л.Т. Історія світової культури: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Левчук Л. Т. та ін. - К. : Центр учбової літератури, 2010. - 400 с.
8. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. /М.М.Закович, І.А.Зязюн, О.М.Семашко та ін.; За ред. М.М.Заковича. - К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000. - 622 с.
9. Шевнюк О.Л. Українська та зарубіжна культура: Навч. посіб. / О.Л. Шевнюк. - К.: Знання-Прес, 2002. - 277с.
10. Шейко В.М. Історія світової культури: Навч. посібник/ В.М.Шейко, О.А.Гаврюшенко, О.В.Кравченко; Наук. ред. В.М.Шейко. - К.: Кондор, 2006. - 404 с.

2. Додаткова література:

1. Абрамович С. Д. Культурологія. Візуальний матеріал / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2009. – 107 с.
2. Абрамович С. Д. Русская и зарубежная культура. Средние века: учеб. пособие / С. Д. Абрамович, М. Ю. Чикарькова.–Черновцы : ЧТУ, 1998.–79 с.
3. Абрамович С. Короткий культурологічний словник / С. Д. Абрамович. – Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2005. – 64 с.
4. Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : Зб. наук. пр. Вип. 12 / ред.: В. Г. Чернець; Держ. акад. кер. кадрів культури і мистец., Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. - К., 2004. - 291 с.

5. Анучина Л. В. Основи художньої культури : Навч. посіб. для студ. гуманіт. ф-тів вищ. навч. закл. Ч. 1. Теорія та історія світової художньої культури / Л. В. Анучина, Н. О. Карпова, О. В. Колесникова, В. О. Лозовой, В. С. Немцова, О. В. Сердюк, О. В. Шило; ред.: В. О. Лозовой, Л. В. Анучина. - 2-ге вид., стер. - Х. : Основа, 1999. - 320 с.
6. Баглай В. Е. Ацтеки: история, экономика, социально-политический строй. (Доколониальный период) / В. Е. Баглай. - М. : Восточная литература РАН, 1998. - 432 с.
7. Біблія і культура : зб. наук. ст. Вип. 10 / ред.: А. Є. Нямцу; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, Ін-т л-ри ім. Т.Г.Шевченка НАН України, НДЦ "Біблія і культура". - Чернівці : Рута, 2008. - 156 с.
8. Бондирев І. В. Екологічна сутність палеолітичного мистецтва / І. В. Бондирев, Д. Копаліані // Український географічний журнал. - 2013. - № 4. - С. 62-65.
9. Вдович С. Розвиток естетичних ідей у період ранньої античності / С. Вдович // Педагогіка і психологія проф. освіти. - 2012. - № 5. - С. 203-211.
10. Вечірко Р. М. Українська та зарубіжна культура : навч.- метод. посіб. Для самостійного вивчення дисципліни / Р. М. Вечірко, О. М. Семашко, В. В. Олефіренко, Д. Ю. Кобринський. - К. : КНЕУ, 2003. - 368 с.
11. Вибрані лекції з історії зарубіжної літератури: Античність. Середньовіччя. Відродження / уклад.: О. В. Глазкова; Черкас. інж.-технол. ін-т. - Черкаси : ЧІТІ, 2001. - 104 с.
12. Від бароко до постмодернізму : Зб. наук. пр. Вип. 4 / ред.: Т. М. Потніцева; Дніпропетр. нац. ун-т. - Д., 2000. - 172 с.
13. Вовк С. М. Даосизм: вчення і світогляд / С. М. Вовк. - Чернівці : Прут, 2003. - 217 с.
14. Волчукова В. Н. Хореографические ритуалы и религиозные сюжеты в творчестве П. Гогена / В. Н. Волчукова // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец. - 2003. - № 3. - С. 106-114.
15. Гатальська С. М. Філософія культури : підруч. / С. М. Гатальська. - К : Либідь, 2005. - 328 с.
16. Генік-Березовська З. Грані культур. Бароко, романтизм, модернізм / З. Генік-Березовська Сиваченко,; Київський слов'янський ун-т; Інститут літератури ім. Тараса Шевченка НАН України. - К. : Гелікон, 2000. - 368 с.
17. Греченко В. А. Історія світової та української культури з тестовими завданнями : довідник для школярів та студентів / В. А. Греченко, І. В. Чорний. - К. : Літера ЛТД, 2009. - 416 с.
18. Гричаник, Н. І. Ернест Хемінгуей - представник "втраченого покоління" ХХ століття: матеріали до вивч. творчості письменника / Н. І. Гричаник ; Глухівський держ. педагогічний ун-т. Кафедра зарубіжної літератури. - Глухів : РВВ ГДПУ, 2005. - 30 с.
19. Дещинський Л. Є. Українська та зарубіжна культура / Л. Є. Дещинський, Я. Я. Денисов, Л. В. Цубов. - 4-е вид., переробл. і до повн. - Л. : Бескид Біт, 2005. - 304 с.

20. Європейська культура епохи середньовіччя : Конспект лекцій / уклад.: З. І. Зайцева; Чернів. держ. ун-т ім. Ю.Федьковича. - Чернівці, 1998. - 48 с.
21. Жаборюк А. А. Художній світ доби Відродження (ідеї, образи, стиль) : посібник / А. А. Жаборюк; Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. - О.: Астропринт, 2010. - 192 с.
22. Жежерун В. Т. Классическая готика и готическая субкультура: доверие богу и эскапизм обществу / В. Т. Жежерун, Н. В. Замятина // Вісн. Міжнар. Слов'ян. ун-ту. Сер. Мистецтвознавство. - 2008. - 11, № 1. - С. 71-74.
23. Іванова І. Л. Історія опери: Західна Європа XVII-XIX століття : Навч. посіб. / І. Л. Іванова, Г. В. Куколь, М. Р. Черкашина; Міжнар. фонд "Відродження". - К. : Заповіт, 1998. - 383 с.
24. Ковбасенко Ю. І. Література середньовіччя : навч. посіб. / Ю. І. Ковбасенко; Київ. міськ. пед. ун-т ім. Б.Д.Грінченка. - К., 2009. - 152 с.
25. Колісник Є. М. Модерн в архітектурі України початку XX століття / Є. М. Колісник // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец. - 2004. - № 3. - С. 65-71.
26. Кохан Т. Г. Кіносвіт Сальвадора Далі / Т. Г. Кохан // Вісн. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистец.. - 2005. - № 3. - С. 51-56.
27. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : Матеріали наук.-творч. студент. конф., 10 - 11 квіт. 2001 р. / ред.: І. О. Давидова; Харк. держ. акад. культури. - Х., 2001. - 152 с.
28. Культура та інформаційне суспільство XXI століття: матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 19-20 квіт. 2012 р. / Харк. держ. акад. культури, Акад. мистец. України, Ін-т культурології, Упр. культури і туризму Харк. облдержадмін. ; [редкол.: В. М. Шейко та ін.]. - Х. : ХДАК, 2012. - 317 с.
29. Культурологія : Культурологія. Українська та зарубіжна культура : навч. посіб. / М. М. Закович. - К. : Знання, 2007. - 567 с.
30. Лесик-Бондарук О. О. Методичні рекомендації до курсу "Історія образотворчого мистецтва", розділ "Італійське Відродження" : Для студ. І курсу спец. "Образотв. та декорат.-приклад. мистец." / О. О. Лесик-Бондарук. - Луцьк : РВВ "Вежа" Волин. держ. ун-ту ім. Л.Українки, 2005. - 100 с.
31. Леся Українка Історія Асирійців та Вавілонців / Українка Леся // Східний світ. - 2006. - № 2. - С. 186-209.
32. Лубський В. І. Релігієзнавство : Підруч. / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. - К. : Академвидав, 2005. - 431 с.
33. Мокляк Л. І. Соціокультурні функції естетичної культури в умовах трансформації сучасного українського суспільства / Л. І. Мокляк // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. - 2012. - № 2. - С. 96-100.
34. Неваляний В. С. Массовое и индивидуальное в костюме конца XIX начала XX вв. Стиль модерн и его влияние на возникновение высокой моды / В. С. Неваляний // Вісн. Харк. держ. акад. дизайну і мистец. - 2005. - № 2. - С. 122-127.
35. Огнев'юк В. О. Людина - культура - історія / В. О. Огнев'юк, П. А. Кравченко. - К. : Генеза, 1999. - 156 с.

36. Олійник О. До питання реконструкції музичного інструментарію доби палеоліту – бронзи з території України / О. Олійник // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. - 2014. - Вип. 20(1). - С. 5-11.
37. Оніщенко О. І. Письменники як дослідники: потенціал теоретичних ідей (О. Уайльд, Т. Манн, А. Франс, І. Франко, С. Цвейг) : монографія / О. І. Оніщенко. - К. : Ін-т культурології НАМ України, 2011. - 271 с.
38. Петрова О. "Комедія" Данте Аліг'єрі. Мистецький коментар XIV - XX століть = Dante's "Comedy" as viewed by artists of XIV - XX centuries / О. Петрова; Італ. ін-т культури в Україні, Т-во Данте Аліг'єрі у Києві. - К. : Факт, 2009. - 417 с.
39. Попович О. Соціальні функції культури та місце компенсаційно-креативної функції серед них / О. Попович // Схід. - 2014. - № 1. - С. 193-198.
40. Проблеми історії музики: Від бароко до сьогодення / ред.: І. Є. Копоть; упоряд.: І. Є. Копоть. - Житомир : Волинь, 1998. - 80 с.
41. Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16-17 жовт. 2014 р., м. Київ / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка [та ін.] ; [ред. кол.: В. О. Огнев'юк та ін.]. - Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. - 703 с.
42. Романенкова Ю. В. Мотив усікновення голови у західноєвропейському живопису XV - XVII ст. / Ю. В. Романенкова, Н. А. Колосова // Вісн. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистецтв. - 2008. - № 4. - С. 58-64.
43. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естетичні переживання / В. Татаркевич. - К. : "Юніверс", 2001. - 366 с.
44. Тимофієнко В. І. Нариси всесвітньої історії архітектури : У 4 т. Т. 1, кн. 1. Архітектура Стародавнього світу / В. І. Тимофієнко; ред.: В. І. Єжов; Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. - К., 2000. - 490 с.
45. Філософія, культура, життя : Міжвуз. зб. наук. пр. Вип. 24 / ред.: В. П. Капітон. - Д. : Дніпропетр. держ. фін. акад., 2004. - 292 с.
46. Шекера Я. В. Концепція простору в давній китайській поезії / Я. В. Шекера // Сх. світ. - 2003. - № 2. - С. 45-48.
47. Юдова-Романова К. З історії масових свят стародавнього світу: Давній Єгипет, Шумер, Давній Вавилон, Ассирія / К. Юдова-Романова // Народознавчі зошити. - 2013. - № 5. - С. 787-794.
48. Яковець І. О. Корпоративна культура в діяльності музею ХХІ століття / І. О. Яковець // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв . Мистецтвознавство. Архитектура. - 2013. - № 2. - С. 61-65